

חידות לפרשת משפטים-שקלים

הרב זאב וייטמן

ו. פגיעה באוזן ע"י אדון ברציעה,
עול עבדות עולם מטביעה.
לעומתה, פגיעה ע"י אדון בעין שהוצאה,
מעבדות עולם פודה ומושיעה.

ז. "קרי וכתוב" בפרשה:
לו - הקריאה, אך לא הכתיבה -
הבדל משמעותי הוא בפרוש התיבה.
אולם עיון בדבריהם של גדולי הפרשנים
מלמד שלמעשה, הבדלי הנוסחים - קטנים.

*
עוד פעמיים השייכות לו - מופיעה,
הכתיבה ב"הא" בסופה, אך ב"ו" - הקריאה.
פעם אחת בהיזק שדה אחר,
ופעם שניה בהשבת משכון החבר.

ח. "ספר הברית" מופיע בסדרה,
אלא שהגדרתו כלל לא ברורה.
ברש"י דעה אחת על זמנו ותוכנו,
ודעה נוספת בראב"ע וברמב"ן במקומו.

*
לאור זאת, מחלוקת מעניינת בין הפרשנים
מתי מצוות הפרשה - למשה ולעם ניתנים.

ט. "הבא להרגך השכם להורגו" זו הלכה,
שבפרשתנו מקורה, ובה - לה הוכחה.
עיין היטב ברש"י המביא דוגמאות,
מתוכן תלמד, מי נחשב למתכוון להרוג.
(הדברים מופיעים ברש"י
קצת לפני העולה השלישי).

א. השבת יוצאו שני ספרי תורה,
בספר שמות בשניהם נקרא.
נוסף למשפטים גם בכי תשא - קריאה,
מבשרת על שנה חדשה הקרבה ובאה.

ב. "ארבעה וחמישה" מופיעים בסדרה.
סיבת ההבחנה בין התשלומים לא ברורה.
ברש"י שתי דעות, שאותנו מלמדות,
על חשיבות המלאכה וכבוד הבריות.

ג. אל האלהים - פעמיים במשפטים
ניגשים או מוקרבים לפני השופטים.
בראשונה - לרציעה,
ובשניה - לשבועה.

*
ובתחילת רביעי גם כן א-להים.
האם גם כאן לדיינים מתכוונים?
מה דעתו של רש"י בכיר הפרשנים,
וכיצד אונקלוס, רמב"ן ואב"ע זאת מבינים?

ד. נשיכת נחש ברש"י מופיעה,
בסוף "שלישי" בדיני הלוואה.
משל הוא על חומרת הריבית,
והתאור מזכיר לדורנו מציאות כלכלית.

ה. השנה השביעית - פעמיים בפרשה.
פעם - יציאה, ופעם - נטישה.
הראשונה - ממועד המכירה מנויה.
קבועה ועומדת לכל - חברתה השניה.

החידות נכתבו ע"י הרב וייטמן בהיותו רב קיבוץ כפר עציון, בשנת התשד"מ.
התשובות נכתבו ע"י צוות אתר ישיבה.

י. "יצא בשן ועין" - ביטוי בשימוש יומיומי.
האם זהה פרושו כיום, למובנו המקורי?
זאת, תוכל לבדוק ולברר במהרה,
אם תגלה את מקור הניב בסדרה.
*

ועוד ניב - נזכיר את פרושו -
להתרושש ולהפסיד את כל רכושו.
גם הוא מקורו סמוך לשם,
ברש"י בפרשה בענין שור תם.
(רמז לאלו המעונינים -
שני הניבים במילה זהה - מתחילים).

תשובות

- א. פרשת שקלים. בכל שנה מר"ח ניסן היו מקריבים בבית המקדש את קרבנות הציבור מהשקלים החדשים שנאספו ולא מהשקלים מהשנה שעברה. מר"ח אדר היו משמיעים לעם להביא את השקלים החדשים.
- ב. 'כי יגנב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמישה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה' (כ"א, ל"ז).
- ג. 'והגישו אדוניו אל האלוקים' (כ"א, ו), 'אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלוקים' (כ"ב, ז).
- 'אלוקים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאור' - לרש"י יש איסור קללת אלוקים וגם איסור קללת דיינים, אונקלוס ואב"ע מפרשים רק לדיינים, הרמב"ן מביא את הגמ' שהכוונה לאלוקים.
- ד. כ"ב, כ"ד ד"ה 'נשך'.
- ה. 'כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם' (כ"א, ב), 'והשביעית תשמטנה ונטשתה' (כ"ג, י"א).
- ו. 'ורצע אדוניו את אזנו במרצע' (כ"א, ו), 'וכי יכה איש את עין עבדו' (שם, כ"ו).
- ז. 'אם רעה בעיני אדוניה אשר לו (כתיב לא) יעדה והפדה' (כ"א, כ"ח).
- 'כי יבער איש שדה או כרם ושילח את בעירה' (כ"ב, ד), 'כי הוא כסותה לבדה' (כ"ב, כ"ו).
- ח. 'ויקה את ספר הברית ויקרא באוזני העם' (כ"ד, ז) ועיין שם בפרשנים, וכן בפסוקים א', ד'.
- ט. כ"ב א'-ב'.
- י. עבד שאדונו הכה את עינו או שינו יוצא לחפשי (עיין רש"י כ"א, ז' ד"ה לא תצא).
'יצא נקי מנכסיו' (כ"א, כ"א ד"ה 'ולא יאכל').